

6. SKOLGÅNGSBITRÄDETS YRKESROLL OCH ARBETSBESKRIVNING

Ur Skolgångsbiträden i grundskolan, temaseminarium i specialpedagogik
Jaana Lindstedt

Skolgångsbiträdets yrkesroll

Samhällsarbetet och vården har utvecklats. Nuförtiden försvaras alternativen *medbestämmande och valmöjligheter inom vården*. Specialundervisning i specialklasser existerar numera parallellt med integrering. Integreringen har gett föräldrarna en möjlighet att välja hurudant daghem eller hurudan skolgång barnet har. Man lyssnar på föräldrarna i högre grad än tidigare och försöker få fram den bästa tänkbara lösningen för varje enskild elev. Självfallet får barnet också själv uttrycka sina önskemål i den mån det är möjligt.

Referensramen för skolgångsbiträdets arbetsuppgifter har stark anknytning till det *humanistiska området, till undervisningsområdet samt till social- och hälsovårdssektorn*. Arbetet har en samhällelig karaktär. Inom dessa områden sker snabba förändringar idag (t.ex. användning av datateknik) som ställer varierande krav på kunnandet och där arbetsuppgifterna kan variera utgående från det behov den enskilda klienten har. (Utbildningsstyrelsen 1995, 7)

Syftet med skolgångsbiträdets arbete är att stöda klientens (barn/unga) förmåga att fungera optimalt utgående från de egna förutsättningarna. Ett skolgångsbiträde deltar i undervisningen av och omsorgen om olika människor i olika åldrar och med olika kulturell bakgrund i olika enheter inom uppfostran, utbildning och fritidsverksamhet, där han bistår en individ i en grupp eller en organisation. (Utbildningsstyrelsen 1995, 8)

Arbetsuppgifterna består i stora drag av att stöda elevens utveckling. Det gäller att lära ut vardagliga rutiner, att lära sig fungera med andra, att på något sätt lära sig att uttrycka sig och sina känslor samt att uppmuntra till kunskapshämtande i den mån det är möjligt. Skolgångsbiträdet skall inspirera sina elever till självständigt beteende och egen initiativförmåga. Han eller hon är inte en vårdare utan en person som är antingen närvarande eller frånvarande, utgående från vad situationen kräver. För skolgångsbiträdet gäller i högsta grad att främja självständigt beteende och livsmönster hos eleven så långt som möjligt. (Hietaniemi 1994, 42-45)

Skolgångsbiträdet kan arbeta inom olika typer av klassbunden specialundervisning t.ex. vid träningskolor eller inom undervisningen för hjärnskadade eller rörelsehindrade, hörsel- eller synskadade elever. Skolgångsbiträdet kan anställas för en hel kommun, en skola, en specialklass eller flera gravt handikappade elever.

Arbetet för ett skolgångsbiträde är till karaktären ett etiskt och på bestående värden baserat hjälpande. De allmänna kraven på yrkesskicklighet är tjänstvillighet och benägenhet att utgå från klientens behov, samt att fungera i nätverk, att använda datateknik och annan teknik i arbetet, att medverka interaktivt, att ta hänsyn till etiska värden, etisk omdömesförmåga samt att iakttä de krav en hållbar utveckling ställer på arbetet. (Utbildningsstyrelsen 1995, 8)

Arbetet, uppgifterna och aktiviteterna varierar med verksamhetsområde. Elevens handikapp avgör vilket slags hjälp han behöver under skoldagen. Synskadade behöver hjälp med tillverkningen av undervisningsmaterial och tekniskt bistånd i undervisningssituationerna. Rörelse- eller utvecklingshämjade behöver hjälp för att klara dagliga rutiner. Svårt utvecklingsstörda och elever med flera handikapp kan också behöva vissa vårdåtgärder under dagen. Skolgångsbitrådets uppgifter planeras i varje enskilt fall i samarbete med föräldrar och speciallärare.

Skolgångsbitrådet arbetar enkom för eleven, inte för läraren. Arbetet varierar och gestaltas utgående från förhållandet mellan skolgångsbitrådet och läraren. I vissa klasser arbetar bitrådet helt på basis av de direktiv som läraren ger, som ett slags bakgrund och stöd. I bästa fall löper samarbetet mellan bitrådet och läraren så fint att man till och planerar undervisningen tillsammans.

Ett skolgångsbitrådes primära uppgift är att bistå eleven i inlärningsprocessen, att stöda eleven i dennas utveckling och höja elevens självförtroende. Ett skolgångsbitråde kan också axla ansvaret för självständiga grupper. Men det huvudsakliga ansvaret för undervisningen ligger hos läraren.

Arbetsbeskrivningar

Allmänt

- **Elevens lärare ansvarar för elevens fostran och undervisning och har det pedagogiska ansvaret.**
- Skolgångsbitrådet ansvarar för elevens vård och tillsyn och ingår i arbetslag inom vilka man fördelar arbetsuppgifterna i samråd.
- För att uppnå ett gott arbete krävs ett kontinuerligt samarbete och informationsbyte mellan lärare och skolgångsbitråde.
- För arbetsledning i klassrummet ansvarar elevens lärare.
- Skolgångsbitrådet planerar sitt arbete i samarbete med läraren.
- Skolgångsbitrådet liksom övrig personal omfattas av tystnadsplikt.

Uppgiftsbeskrivning

Avsikten med skolgångsbitrådets arbete är att elevernas optimala prestationsförmåga skall stödjas i olika verksamhetsmiljöer. Målet är att eleverna skall få hjälp och stöd i olika skeden av läroprocessen så att elevernas självständighet och eget initiativ betonas.

Uppgifterna är naturligtvis beroende av vilka elever skolgångsbitrådet anställs för och vilket slags hjälp de behöver under skoldagen. För alla elever gäller ändå att det viktigaste är att man hjälper och uppmuntrar eleverna att klara sig på egen hand.

Skolgångsbitrådet deltar i elevens uppfostran och vård, leder och hjälper så att eleven efter förmåga deltar i skolans verksamhet och får erfarenhet av att höra till grupp såsom de

övriga eleverna. Skolgångsbitrådets uppgift är att få eleven att klara sig så självständigt som möjligt i skolans rutiner.

Skolgångsbitrådet har ett stort eget ansvar för att på eget initiativ utföra de uppgifter som ingår i befattningen. Skolans lärare kan fördela och tilldela skolgångsbitrådet uppgifter och leder vid behov skolgångsbitrådets arbete.

Skolgångsbitrådets uppgifter under olika situationer

Uppgifterna är naturligtvis beroende av vilka elever skolgångsbitrådet anställs för och vilket slags hjälp de behöver under skoldagen. Nedan kan ni se exempel på uppgifter och plocka ut de uppgifter som lämpar sig just för ert skolgångsbitråde samt tillägga uppgifter som är nödvändiga.

Förberedande arbete

- göra sig förtrogen med viktiga uppgifter om eleven
- att för sin del sörja för förberedelser och ordnandet av elevens hjälpmedel, läromedel, undervisningsredskap och undervisningsutrymme
- ställa i ordning eller tillverka läromedel för lektionerna enligt lärarens anvisning och se till att det hålls i skick

Skolans möten, fortbildning, planering och utveckling

- delta i planering av undervisning, rehabilitering och skolarbete enligt givna anvisningar
- delta vid behov i planering och förberedelser av föräldramöten och delta i dem
- delta i gemensamma möten beträffande ärenden som gäller eleven
- delta i den utbildning som med tanke på arbetet är nödvändig

Under lektionerna

- stöda eleven då den utför individuella uppgifter
- bistå läraren vid handledandet av eleverna och förbättra på det sättet elevens och gruppens inlärningsförutsättningar
- hjälpa eleven att utföra enskilda uppgifter som hänför sig till dennas rehabilitering och undervisning enligt lärarens eller terapeutens anvisningar
- att stöda barnet i olika situationer, förenkla svåra uppgifter
- att hjälpa eleven vid den datorstödda undervisningen

Raster

- delta vid behov i övervakning på rasterna tillsammans med läraren
- vid behov handleda eleverna i meningsfull verksamhet på rasterna

Övriga skolsituationer

- handleda och bistå och vid behov följa med eleven på den dagliga skolresan och övriga resor under skoltiden
- ta emot eleven/eleverna vid skolskjutsen på morgonen och se till att han/de kommer till klassrummet
- handleda och bistå eleven med att klara av skolans alldagliga situationer (att röra sig, klä av sig och på sig, äta, gå på wc etc.)
- sörja för elevens dagliga vård (före och/eller efter skoldagen)
- sköta medicinering och medicinsk vård av eleven
- delta i fortsatta åtgärder vid akuta sjukdomsattacker och skador

Det viktigaste är dock

att man hjälper och uppmuntrar eleverna att klara sig på egen hand.